

กิเลสหลบซ่อน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เอาอันนี้ก่อนเลย ข้อ ๖๕๘. เนาะ

ถาม : ๖๕๘. เรื่อง “พิจารณาจิตโดยเปรียบเทียบกับกาย เพื่อชำระกระบวนการของกิเลส”

กราบนมัสการหลวงพ่อกะเรพ ผมภาวนามา ๑ เดือนก่อนส่งคำถาม มีคำถามเรียนหลวงพ่อกว่า กิเลสตัวที่สั้นคลอนภพไหวๆ ไม่มีนิมิตกายให้พิจารณาหรือครับ ซึ่งหลวงพ่อก็ได้ตอบปัญหาในแง่คิดให้แก่มผม ซึ่งได้แง่คิดหนึ่งคือลองพิจารณาเปรียบเทียบกับกาย กระผมลองปฏิบัติแล้วเกิดผลดี ขอบคุณอย่างยิ่ง

กล่าวคือ ในขั้นแรกผมปฏิบัติลองผิคลองถูหลายอย่าง เรียกได้ว่าล้มลุกคลุกคลาน หาทางออกไม่ได้ ไม่เจ๊งก็ว่าได้ แต่มีวันหนึ่งได้มีความคิดเข้ามาในขณะที่พิจารณาว่าลองพิจารณาจิตเปรียบเป็นกาย ผมก็เลยพิจารณาจิตที่ตั้งอยู่ระหว่างกลางอกเปรียบเทียบกับกายเลยครับ พบว่ามันมีส่วนเหมือนกันมาก คือทั้งกายและจิตมีสิ่งที่ผ่านเข้า แล้วทิ้งสิ่งที่ไม่ดีไว้ภายในกายและจิตเหมือนกัน

ขอพูดเฉพาะเรื่องจิตนะครับ จิตของมนุษย์นี้ ด้วยการที่จิตผ่านกาลเวลามานาน มีสิ่งที่เป็นของเสียอยู่ในเนื้อจิตเดียวกัน สิ่งที่ไม่ดี (อันที่จริงสิ่งที่เราคิดว่าดีมันก็ไม่ดี เพราะตัวมันก็สร้างให้เกิดความเกิดดับ ทำให้ภพกระเพื่อมเป็นทุกข์เช่นกัน)

สิ่งที่เก็บไว้ในจิต ไม่ว่าจะคิดว่ามันดีหรือไม่ดีนี้เอง เมื่อถึงเวลาที่สมควรจะมีสิ่งใดไปแตะ ส่วนมากจะมีลักษณะเป็นการตั้งคำถาม เป็นการต้องการความจำเป็นในภพที่ตนอยู่ และเปิดสิ่งนี้ออกมา แล้วจิตเสวยเป็นกระบวนการที่เร็วมาก แล้วจะเกิดการผลัดดันอยู่ที่กลางอก แล้ววงจรแห่งบาปและกรรมจะเริ่มไปแล้วก็เก็บไว้ที่จิตอีก มีลักษณะที่เป็นเช่นนี้ต่อเนื่องกันไม่มีวันจบ เป็น

วิญญะหลอกต่อ และขังจิตไว้ให้ร้อนรน เต็มไปด้วยความเดือดร้อนตลอดไปนานแสนนาน อยู่ในลักษณะที่หาทางออกไม่ได้ จึงขอความเมตตาถามคำถามว่า

๑. หากเวลาที่สิ่งนั้นมันเปิดออกมามันมีเราเป็นประธานแห่งเรื่องราวต่างๆ ผมได้พิจารณาให้มากที่สุดในทุกครั้งที่มันเปิดออก ตามกำลังสติปัญญาที่ผมมี ผมว่ามันไร้สาระ เรื่องที่เราว่าดีสุดๆ มันก็เป็นสิ่งที่พึงให้แก่จิตที่ต้องเดินทางต่อไปนานแสนนานไม่ได้

อย่ายึดไว้เลย อยากรู้ก็เป็นไปไม่ได้ เพราะเมื่อมันเกิดมันก็ต้องสลายไปในทุกครั้ง จะเร็วจะช้าก็แล้วแต่กรณีที่สำคัญ คือมันสลายไปแน่นอน ตัวเราก็เป็นกายอันไม่มีอยู่แล้ว จิตมันก็ไม่เป็นเรา เพราะมันก็มีกระบวนการทำหน้าที่ของมันไป แต่ที่ผมสนใจคือมันนำให้เราไปเกิดในภพหน้าทีในสมมุติบัญญัติที่ถูกต้อง บังคับให้ทำหน้าที่นั้นตลอดกาล จิตมันก็ไม่นิ่งรวมเป็นหนึ่ง เพราะความวุ่นวายจากการทำหน้าที่ในสมมุติบัญญัตินั้น

เรียนถามหลวงพ่อกว่า ถ้าผมแก้สิ่งนี้ที่เป็นเนื้อเดียวกับจิตและรอจังหวะโอกาสที่จะเปิดออกมา เพื่อหลอกจิตให้ต้องคิดและเป็นตัวต้นเหตุในวงจรขันธ์ ๕ ทำงานไป ผมแก้ไขพิจารณาไปเรื่อยๆ หลวงพ่อกว่าทำแบบนี้จะจบสิ้น เสมือนผู้รับเหมาก่อสร้างตึก ที่อาคารก่อสร้างตึกเสร็จสิ้น

๒. เมื่อผมแก้ไขสิ่งที่จะถูกเปิดออกจากจิตไปเรื่อยๆ รู้สึกว่าพลังงานตัวนี้ซึ่งมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา เพราะมันเป็นสถานที่หนึ่งที่ต้องต่อสู้อะไรระหว่างสิ่งที่เราจะทำให้เกิดวิญญะ กับ สติสัมปชัญญะแย่งกันครองพลังงานตัวนี้ ถ้าผมแก้ตรงนี้ไปเรื่อยๆ สติสัมปชัญญะจะยึดครองจิตมากขึ้นไปเรื่อยๆ เรียนถามหลวงพ่อกว่ามีโอกาสเป็นไปได้ไหมครับว่า สติสัมปชัญญะจะครองจิต ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

หลวงพ่อ : เราจะเริ่มต้นตั้งแต่อาร์มภพนี้ก่อน อาร์มภพนี้นะ เวลาพิจารณาอย่างนี้มันถูกต้องหมดแล้ว ทีนี้คำว่าถูกต้องหมดแล้ว เห็นไหม นี่กิเลสมันหลบซ่อน ถ้ากิเลสมันหลบซ่อนอย่างเช่นทำความสงบของใจ เราทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้วเราออกพิจารณามันจะเป็นมรรค มันจะเป็นวิปัสสนา ถ้าเป็นวิปัสสนา พอเราทำสิ่งใดไปแล้วจิตมันจะหลบซ่อน ทีนี้คนไม่เข้าใจนะ อย่างเช่นการพิจารณากาย พอพิจารณากายแล้วมันปล่อย พิจารณากายเสร็จแล้วมันปล่อย พอมันปล่อยแล้วเราทำอย่างไรต่อไป?

พอปล่อยแล้วนะ ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยจนมันละเอียด จนจับสิ่งใดไม่ได้เลยเราจะหาอะไรไม่เจอนะ นี่กิเลสมันหลบซ่อน เวลาภาวนาไปนะ เวลาภาวนาเริ่มต้นจากความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบได้เราจะมีความสุข มีความสุขแล้วเราก็อะไรๆ นะ เพราะอะไร? เพราะมันใช้ปัญญาไม่เป็น แต่พอใช้ปัญญาเป็นขึ้นมา พอใช้ปัญญาเป็นแล้ว พอพิจารณาแล้วมันก็ปล่อยหมดนะ ปล่อยโล่งหมดเลย พอโล่งหมดเราก็งงนะ เราก็งงงว่าแล้วทำอะไรต่อไป มันก็โล่งๆ นี่มันต้องมีสติ

ทีนี้คำว่ามีสติ มีปัญญา ต้องมีสติชนิดหนึ่ง ไม่นิดหนึ่งนะมีสติเต็มที่แล้วพยายามพิจารณาซ้ำๆ คำว่าซ้ำนี้ซ้ำในอะไร? ในเมื่อพิจารณากาย กายมันปล่อยแล้ว พอกายมันปล่อยแล้วเรากำลังสติไว้แล้วใช้ความสงบของใจ พอดั่งสติไว้เดี๋ยวจะเห็นกาย เห็นกายแล้วจับ ถ้าไม่เห็นเราต้องขุดคุ้ยเลย พอขุดคุ้ยแล้วปล่อยๆ ปล่อยจนว่างหมด ว่างหมด พอว่างหมดขนาดไหนนะ นี่มันว่างหมด ที่หลวงตาว่า “มันว่างข้างนอก ข้างในมันไม่ว่าง”

มันว่างหมดเพราะมันปล่อยอารมณ์หมด แล้วตัวมันล่ะ? ตัวมันยังมีอยู่ เห็นไหม มันปล่อยมาว่างหมด โดยที่มันจะหลบซ่อน ถ้าหลบซ่อนนะเราต้องตั้งใจให้ดีเลย แล้วพอมันขยับ ขยับก็จับ พอมันปล่อยว่างหมดนะมันก็เหมือนไม่มีอะไรเลย เพราะมันว่างข้างนอก แต่จริงๆ คือตัวจิตทั้งตัวเลยมันยังอยู่ของมันอยู่ แต่มันหลบไป

มันเหมือนกับเรานี่ เราพยายามจะให้มันเป็นตะวันเที่ยงวัน คือไม่ให้มีเงาออกไปจากตัวเราเลย แล้วก็บอกว่าไม่มี นี่มันหลบซ่อนแล้วมันยังหลอกอีกนะ ว่างหมดนะ ถ้าคนแบบว่าสะเพร่าจะบอกว่านี่โสดาบัน แล้วพอพิจารณาซ้ำๆ บอกว่านี่สกิทาคามี นี้อนาคามี ทั้งๆ ที่ว่ามันยังไม่ทำอะไรเลยนะ นี่กิเลสมันหลอก

เวลาเราภาวนานะ เวลาเราหยาบๆ เราภาวนาล้มลุกคลุกคลานมากเลย เราต้องอดนอน ต้องผ่อนอาหาร ต้องต่อสู้เพื่อให้ธาตุขันธ์มันเบา พอจิตมันเบา พอจิตมันเป็นอิสระมันก็เป็นสมาธิ พอมันเป็นสมาธินะ พอเป็นสมาธิเราออกใช้ปัญญา เวลาออกใช้ปัญญาพิจารณาไปๆ มันก็ปล่อยหมดเลย แต่มันมีอะไรต่อไปล่ะ? มันมีอะไรต่อไป

ฉะนั้น เวลาเราทำความสงบของใจ เห็นไหม เวลาเราจะเอาชนะตนเอง เราจะอดนอนผ่อนอาหารเพื่อให้จิตมันเบา ขันธ์มันเบา เพื่อจะให้จิตมันสงบ เวลาเราภาวนาขึ้นมา เราใช้ปัญญาแล้วพิจารณาไป เวลามันปล่อยว่างหมดเลย แล้วเราจะทำอะไรต่อไปล่ะ? เราจะทำอะไรต่อไป ถ้า

มันเสื่อมนะ หมายถึงว่าจิตมันถอย พอจิตมันถอยนะมันถอยออกมา พอมันถอยออกมาปั๊บนะมันออกมาเป็นความปกติ เป็นจิตสามัญสำนึกนี้มันรู้ อย่างนี้มันจับต้องได้

แต่เวลามันปล่อยเข้ามา ปล่อยจนมันสะอาคนะ ปล่อยจนมันเริ่มคล่องตัว มันไม่ได้ถอดถอน มันปล่อยมาเพราะมันใช้ปัญญาเข้ามา แต่กิลีสมันหลบซ่อนเข้าไป แล้วมันก็ใช้ธรรมของพระพุทธเจ้า หรือใช้ปัญญาของเราบอกว่าว่างๆ กิลีสเวลามันเสื่อมนะ เวลามันเสื่อม มันถอยออกมาะมันก็เป็นสามัญสำนึกนี้ไง ถ้าออกมาเป็นสามัญสำนึกปั๊บมันก็จับได้ จับความคิดได้ จับอะไรได้ แต่มันหยาบ

นี่พอเราพิจารณา พิจารณาถึงสิ่งที่หยาบๆ สิ่งที่เป็นสามัญสำนึกนี้ทั้งมาๆ ทั้งมา จิตมันก็ละเอียดขึ้นๆ แล้วมันก็ไปหลบซ่อนอยู่ในจิต มันว่างข้างนอก เห็นไหม ตัวมันไม่ว่าง ทีนี้ตัวมันไม่ว่างปั๊บ ที่เราว่าต้องสังเกตไป สังเกตเวลามันขยับ ที่ไหนมีความรู้สึก กาย เวทนา จิต ธรรม

จิต! จิตที่มีความรู้สึก ตัวจิตมันมีความรู้สึกอยู่ แต่เวลามันพิจารณานี้มันปล่อยเลย มันปล่อยมาเป็นตัวมันเอง มันว่างมาหมดเลย แล้วมันก็เฉยอยู่อย่างนั้นแหละ มันจะหลบมันไว้ แต่ถ้ามันขยับนะเห็นเลย ถ้าสติ ถ้าสมาธิจับได้ แต่ถ้าสมาธิเสื่อมนะ สมาธิเสื่อมหรือมันอ่อนลง มันเริ่มอ่อนลง มันก็เป็นอารมณ์ความรู้สึก อย่างนี้เราจับได้ง่ายไป

เราจะบอกว่าเวลาพิจารณาไปแล้ว นี่ถ้าพิจารณาไปนะ พิจารณาเริ่มต้นสัมผัสลูกคลุกคลานมา แต่พอเราพิจารณาได้ พิจารณาจนกิลีสมันเริ่มยุบขอบลง มันเริ่มเบาบางลง เบาบางลง แต่เวลามันจะสรุป เห็นไหม นี่ถ้าเป็นบุคคล ๘ จำพวก โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามรรค สกิทาคาผล อนาคามรรค อนาคาผล อรหัตมรรค อรหัตผล

สกิทาคามรรค สกิทาคาผล ระหว่างผลไป ระหว่างผล ถ้าระหว่างผลมันต้อง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ในโสดาบันก็เป็นโสดาบัน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ สกิทาคาก็เป็นสกิทาคา ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ อนาคาก็เป็นอนาคา ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ อรหันต์ก็เป็นอรหันต์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ในขั้นของโสดาบัน

ฉะนั้น เวลามันปล่อยมานี้มันปล่อยมา ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ๘๕ เปอร์เซ็นต์ มันเหลือไว้ ๑ เปอร์เซ็นต์ที่หลบซ่อน ๘๕ แล้วนะไม่ครบ ๑๐๐ แต่เวลาเสื่อมนะ จาก

เปอร์เซ็นต์เดิวนี้นะ มันขยายมาเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลย แต่เวลาไล่เข้าไป เวลาไล่เข้าไปได้อย่างนี้ ไล่จับไปเรื่อยๆ เห็นไหม ๕๐ ๖๐ ๗๐ ๘๐ ๘๘ ๘๘ แต่มันยังไม่ครบ ๑๐๐ ไง

นี่ทางวิทยาศาสตร์เขาถึงบอกว่า ในโลกนี้ไม่มีสิ่งใดสะอาดบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เขาบอกนะ มีแต่ ๘๘.๘๘ ทองคำบริสุทธิ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไม่มี มี ๘๘.๘๘ นั่นละ มันมีจุดหนึ่งว่ายังมีอยู่ตรงนั้นแหละกิเลสมันซ่อนอยู่ แต่ถ้าเป็นธรรมนะล้านเปอร์เซ็นต์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์แล้วนะ ถ้ามันไม่ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์มันสะอาดไม่ได้ ฉะนั้น มันขาดไม่ได้ ถ้ามันขาดคนนะ ถ้ามันขาดคือมันจบ แต่ถ้ามันไม่ขาดมันจะไปสงบอยู่ที่นั่น

ฉะนั้น ไอ้ตรงนี้ที่บอกว่ามันพิจารณา มันเป็นภาพนิมิต มันสั้นคลอน สิ่งที่พิจารณาซ้ำนี้ต้องซ้ำ ภาพนิมิตมันจะมีนิมิตก็ได้ ไม่มีนิมิตก็ได้ต้องจับของมันไว้ การลองพิจารณาเปรียบเทียบ เปรียบเทียบแล้วรื้อคู้มันออกมา คู้มันออกมา ถ้าคู้ออกมานะ โดยการกระทำถ้าพิจารณานะซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่ถ้าเราอยู่ทางโลก เวลาเรามาพิจารณามันต่อสู้กันได้

แต่เวลาพอทำงาน เวลาเราทำงานเราต้องออกมาทำงาน ต้องอะไรนี้ เห็นไหม ทางของคฤหัสถ์กับทางของนักบวช แล้วทางของนักบวชนะ ถ้าอย่างนี้ปีบ อ้าว ไปอยู่วัด ๑๐ วัน ไปอยู่วัดเดือนหนึ่ง ไอ้เดือนหนึ่งหรือ ๑๐ วันนั้นนะมันก็จวนเจียนๆ เต็มที จวนเจียนเต็มทีแล้วมันต่อเนื่อง ใจ การต่อเนื่อง อันนี้มันก็ย้อนกลับมาภาวะของใจ ใจเข้มแข็ง ใจอ่อนแอ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า คั้นให้ได้ ถ้าคั้นได้มันก็ไปได้ คำว่าคั้นคือว่าต่อเนื่องๆ ไป ไม่ให้มันมา

ถ้าเป็นสัพเพ ฐัมมา อนัตตา กุปปธรรมเจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม มันเป็นกุปปธรรม เวลาดีนี่ดีมาก ๆ เลย เวลาเสื่อมนะ เวลาเสื่อม เพราะฟังจากคำถามในเว็บไซต์นี้แหละ บอกว่าเมื่อก่อนคืออย่างนั้น เมื่อก่อนคืออย่างนี้ เดียวนี้จะกลับมาปฏิบัติใหม่ พอถึงเวลาแล้วมันขาดช่วงไป มันห้อยลอย ห้อยลอยแล้วก็เลิกไป แล้วกลับมาปฏิบัติใหม่

เพราะคนถามเข้ามาในเว็บไซต์พอสมควร เมื่อก่อนนะผมก็เคยปฏิบัติมา ๑๐ ปีที่แล้ว ๕ ปีที่แล้ว เขียนมาเยอะมากเลย แล้วผมก็เลิกไป แล้วพอฟังเทพหลวงพ่อ โอ้โฮ มันก็คักๆ กลับมาปฏิบัติใหม่ นี่เวลามันลอย มันลอยอย่างนั้นนะ ฉะนั้น นี่อารมณ์กบต

ฉะนั้น เข้าคำถามเขาถามว่า

ถาม : ๑. หากเวลาที่สิ่งนั้นมันเปิดออกมา..

หลวงพ่อก : เห็นไหม หากเวลาที่สิ่งนั้นมันเปิดออกมานี้เราเห็นมัน นี่มันเปิดออกมา แต่ถ้าจิตเราดี สิ่งนั้นมันเปิดออกมา มันมีอยู่แล้วไง มันมีอยู่แล้ว แต่บางทีมันหลบซ่อน มันหลบซ่อน มันไม่แสดงตัว ถ้ามันแสดงตัว ก็มันเปิดออกมามันแสดงตัว ถ้ามันแสดงตัวนะ แล้วการแสดงตัว กิเลสหรือสิ่งที่มีชีวิต อย่างเรานี่ เราค้ำน้ำอยู่ใต้น้ำโดยที่ไม่มีออกซิเจนนะ เราอยู่ได้กินน้ำที่

เราค้ำน้ำนี้ เราค้ำอย่างไรก็ต้องโผล่ กิเลสถ้ามันอยู่ในใจเรา ถ้ามันมีมันต้องโผล่ มันต้องออกมาให้เราเห็น แต่นี่เพียงแต่ออกให้เราเห็น ถ้ามันหลบซ่อนใช่ไหม? มันก็ออกมาให้เห็นว่านี่เป็นธรรมนะ อันนี้มันไม่ใช่กิเลสนะ เวลามันโผล่มานี่มันจะโผล่มาบอกว่านี่ธรรมนะ นี่ธรรมนะ

กิเลสมันร้ายมาก เพราะมันรู้ว่าเราทำอะไรอยู่ เพราะกิเลสนี้ “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา” ฉะนั้น เราทำอะไรอยู่กิเลสมันรู้ พอกิเลสมันรู้ เห็นไหม เวลาถ้ามันฉลาดกว่าเรา เวลามันโผล่มา บอกว่าอันนี้เป็นธรรมนะ อันนี้เป็นคุณประโยชน์นะ แต่ถ้ามันโผล่มาที่เราเห็น นี่มันแสดงตัวโดยข้อเท็จจริง ถ้ามันแสดงตัวโดยข้อเท็จจริงเราจับเลย

ฉะนั้น เวลาถ้ามันจะเป็นธรรมหรือเป็นอะไรนี่เราต้องพิจารณาของเรา จริงหรือ? สติปัญญาจับไว้ จริงหรือ? ถ้าเป็นธรรม เป็นธรรมเพราะอะไร? ถ้าเป็นกิเลส เป็นกิเลสเพราะอะไร? ทำไมถึงเป็นกิเลสล่ะ? เราพิจารณากิเลส เราพิจารณาไปเต็มที่แล้วจับกาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาเต็มที่แล้ว มันปล่อยแล้ว มันปล่อยไปแล้วมันจะเหลือกิเลสอยู่อีกหรือ?

อ้าว ก็ข้างนอกมันว่างไง ถ้าไม่ใช่เป็นกิเลส ทำไมสิ่งนี้มันคืออะไร? แล้วมันกระทบเราอย่างไร? ถ้าสิ่งนี้มันกระทบอยู่มันก็ต้องมี ถ้ามีก็พิจารณามัน จับมาพิจารณาเลยถ้ามันโผล่มานะ แล้วทำซ้ำอย่าประมาท อย่าประมาทว่าสิ่งนี้ได้ทำแล้ว สิ่งนี้รู้แล้ว สิ่งที่อยู่แล้วรู้อย่างหยาบ ยังไม่รู้ อย่างละเอียด ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทีนี้กระบวนการของมันบอกว่า

ถาม : ถ้าทำอย่างนี้ เรียนถามหลวงพ่อกว่า ถ้าผมแก้สิ่งที่เป็นเนื้อเดียวกับจิต แล้วรอจังหวะโอกาสที่มันเปิดออกมาเพื่อมาหลอกจิต

หลวงพ่อก : มันหลอกอยู่แล้ว แล้วถ้าเป็นวงจันทร์ ๕ ถ้าเราพิจารณาจันทร์ ๕ เห็นไหม พิจารณาจันทร์ ๕ จนจันทร์ ๕ มันแยกออก นี่รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ แล้วมันเหลืออะไร? พอมันเหลือ

อะไร ในขั้น ๕ มีขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ในรูปคืออารมณ์ความรู้สึก รูปคือ ความกระทบที่รู้ นั่นละคือรูป ในรูปมันก็มีเวทนา ถ้าไม่มีเวทนาเรารู้ว่ารูปได้อย่างไร?

ในรูปก็มีขั้น ๕ ในเวทนามีขั้น ๕ ในเวทนาเป็นเวทนาเพราะอะไร? เป็นเวทนาเพราะ พอรับรู้ เห็นไหม รับรู้คือวิญญาณ แล้วถ้าสังขารไม่ปรุงมันจะเป็นเวทนาได้อย่างไร? นี่ขั้น ละเอียดมันเข้าไป แยกเข้าไปๆ ตามเข้าไปเรื่อยๆ พอแยกเป็นขั้น ๕ แล้วไม่มีอะไร คนปฏิบัติ เป็นอย่างนี้จริงๆ นะ พอแยกขั้น ๕ แล้ว

“อ้าว หลวงพ่อขั้น ๕ แยกแล้ว ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕”

“แล้วเป็นอย่างไรต่อไป?”

“ไม่รู้”

พอแยกขั้น ๕ แล้วนะ ขั้น ๕ มันไม่ทำงาน ขั้น ๕ มันไม่รวมตัวกัน อารมณ์กับ ความรู้สึกเต็ม แต่สามัญสำนึกไม่มี ไม่มีแล้วที่รับรู้ขณะนี้คืออะไร? นี่ถ้ามันจับได้มันก็แยกเข้า แยกเข้า เข้าไป เพราะแยกขั้น ๕ แล้ว แยกแล้วนะ ในขั้น ๕ ในรูปมันก็มีขั้น ๕ ในเวทนามีขั้น ๕ ใน สัญญาก็มีขั้น ๕ ในสัญญา ขั้นละเอียดกับขั้นหยาบมันซ้อนกันอยู่ ถ้าไม่อย่างนั้นมันเป็นสัญญา จินตนาไม่ได้

แต่เวลาเราแยกออกแล้ว แยกขั้น ๕ ออกไปแล้วนะ เราแยกเป็นส่วนๆ เลย รูปเป็นอย่างนี้ เวทนาเป็นอย่างนี้ สัญญาเป็นอย่างนี้ แยกออกจากกันเลย มันไม่ใช่ไม่ ๕ ท่อนมากองทับกัน มันมัน เป็นไม่ใช่ใหม่? แต่ขั้น ความรู้สึกนี่มันเป็นนามธรรม มันเหมือนน้ำ น้ำอยู่ในภาชนะเดียวกัน เรา แบ่งแยกได้ใหม่น้ำนี่เป็น ๕ ส่วน มันก็อยู่ในภาชนะเดียวกันนั่นละ แต่ถ้าสึละ? สิ่งที่เจือปนในน้ำ เออ มันแยกได้

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เจือปน สิ่งต่างๆ ที่เจือปนในน้ำ นั่นละคือกิเลสของเรา แต่ตัวน้ำมันคือ ตัวจิต ตัวจิตก็คือตัวพลังงาน ถ้ามันแยกออกไป มันพิจารณาออกไป มันเข้าไป ไป นี่มันทำของมันได้

ถาม : ถ้าผมทำอย่างนี้ แก้พิจารณาไปเรื่อยๆ แบบนี้จนจบสิ้นได้ไหม?

หลวงพ่ : ได้

ถาม : เหมือนผู้รับเหมา

หลวงพ่ : ไซ้ ผู้รับเหมาทำงานไป เราทำต่อเนื่องกันไป ฉะนั้น เวลาสิ่งใดที่เป็นประสบการณ์นะ ไอ้กรณีนี้มันเป็นอย่างไร อย่างกรรมฐาน เห็นไหม กรรมฐานก็ต่อผู้เต็มทีเลย ทีนี้ถ้าเป็นปริยัติ ปริยัติคือว่าเราเรียนมา พอเราเรียนมาแล้ว พอความรู้มันกว้างขวางกิเลสมันอาศัยสิ่งนั้นแหละ ความรู้นี้เป็นวิชาการ กิเลสพาไซ้ ก็ใช้วิชาไซ้เพื่อประโยชน์กับตัว ธรรมพาไซ้ ก็ใช้วิชาไซ้เพื่อประโยชน์กับสังคม เพื่อประโยชน์เราด้วย เพื่อประโยชน์ต่างๆ ด้วย

นี่สิ่งที่เรียนมา สิ่งที่เป็นปริยัติเรียนมา ถ้าเราใช้เพื่อการฆ่ากิเลสก็ได้ แต่ถ้ากิเลสมันเอาสิ่งนี้มาใช้เพื่อประโยชน์ของมัน เราก็เลี้ยวมันเหมือนกัน ฉะนั้น พอยิ่งเรารู้มากขนาดไหน กิเลสมันก็ยังมีช่องทางออกหากินได้มากเท่านั้น

ฉะนั้น ต้องใช้ปัญญามากขึ้น ยิ่งอย่างไรก็ต้องใช้ปัญญามากขึ้น ต้องวางให้ได้ วางความรู้ไว้ก่อน ให้มันเป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงมันก็เป็นวิปัสสนา ถ้ามันเป็นสัญญา สัญญาก็คือจำมาคือกิเลสพาไซ้หมด นี่ฉะนั้น ตรงนี้เราต้องกลับมาที่สัมมาสมาธิ คือพักกำลังใจนี้ให้ได้

นี่ข้อที่ ๑

ถาม : ถ้าทำแบบนี้จะจบสิ้นเหมือนผู้รับเหมาไซ้ไหม?

หลวงพ่ : ไซ้! แล้วทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ ตั้งสติไปเรื่อยๆ แล้วผู้รับเหมา เห็นไหม เวลาเสร็จงานแล้ว โครงสร้างเสร็จแล้ว เขาต้องตกแต่งภายใน งานตกแต่งภายใน งานตกแต่งณะ งานกว่าที่เราจะเก็บรายละเอียดนี้ฮู้ฮู้ ลงทุนมากกว่านะ แพงกว่าโครงสร้างอีก

นี่ก็เหมือนกัน เวลาโครงสร้างเสร็จแล้ว ทุกอย่างเสร็จแล้วเรามีสมาธิแล้ว มีปัญญาแล้ว แต่ไอ้เก็บรายละเอียดนี้ฮู้ฮู้ ตรงนี้ก็ได้ตั้งใจ ตรงนี้ก็ได้ตั้งใจ นี่ตรงนี้ต้องมีสติ มีปัญญาดีๆ แล้วไล่เข้าไป ไล่เข้าไป มันอยู่ที่การสืบต่อนะ การสืบต่อ การทำต่อเนื่อง

ถาม : ๒. เมื่อผมแก้ไขสิ่งที่เปิดออกในจิตไปเรื่อยๆ รู้สึกพลังงานตัวนี้ซึ่งมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา และมันเป็นสถานที่หนึ่งที่ต่อสู้อันระหว่าง (เห็นไหม) เป็นสถานที่หนึ่งที่ต่อสู้อันระหว่างสิ่งที่ทำให้เกิดในวัฏฏะและสติสัมปชัญญะ

หลวงพ่ : นี่กิเลสกับกรรมมันทำงานแข่งกัน กิเลสก็ทำงานของมัน กรรมของเราที่ทำ เห็นไหม กิเลสมันก็ต้องแยก สติสัมปชัญญะนี่คือของเรา แต่เวลากิเลสมันทำงานก็ทำในวิถุนั้นแหละ

ถาม : ถ้าผมแก่ไปเรื่อยๆ ใช้สติสัมปชัญญะไปเรื่อยๆ จะยึดครองจิตนี้ได้ไหม?

หลวงพ่ : เราจะบอกว่าอย่างนี้นะ นี่ด้วยคำถามบอกว่า

“เราใช้สติสัมปชัญญะด้วย อย่างนี้สติสัมปชัญญะจะไปยึดครองไหม?”

นี่เหมือนกับเราถือมีดอยู่เล่มหนึ่ง เราถืออาวุธชิ้นหนึ่ง อาวุธอะไรก็ได้ จะไปทำลายคนอื่น เราทำลายด้วยอะไร? อาวุธที่ใช้แล้วก็คือจบนะ สติสัมปชัญญะทุกอย่าง มรรค ๘ มันเป็นเครื่องดำเนิน มันไม่ใช่ความจริง มรรคนะ สติ สมาธิ ปัญญาเหมือนรถ รถพาเรามาส่งถึงที่แล้วนะ เราถึงที่รถก็จอดอยู่นั่น

ศีล สมาธิ ปัญญามันเป็นมรรคญาณ มันเป็นญาณ มันเป็นพาหะที่พาจิตเราไปถึงที่สุด ฉะนั้น เราจะต้องทิ้งมันอยู่นะ สิ่งนี้เราจะต้องทิ้งมันอยู่ สิ่งนี้ถึงที่สุด เห็นไหม คูสิเวลาหลวงตาทำนุพูดอย่างนี้นะ ท่านบอกว่าท่านใช้ปัญญา ใช้ปัญญาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงที่สุด พอถึงที่สุดนะปัญญาก็จบสิ้น ปัญญาสิ้นสุด กิเลสสิ้นสุด ทุกอย่างสิ้นสุดจบหมด

อันนี้ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่าสติสัมปชัญญะ เป็นต่างๆ เป็นสติสัมปชัญญะ อันนี้มันเป็นเครื่องดำเนินไปเรื่อยๆ แต่ถึงที่สุดแล้วพวกนี้จะหยุดหมด แล้วมันจะเกิดธรรม เห็นไหม ธรรมธาตุ ธรรมธาตุคือผลตอบรับ พวกศีล สมาธิ ปัญญาเป็นเครื่องดำเนินให้เราไปถึงที่สุด

ฉะนั้น เครื่องดำเนินสำคัญไหม? เครื่องดำเนินสำคัญ ถ้าเราไม่มีรถ ไม่มีรา ไม่มีพาหะเราจะไปถึงที่ได้ไหม? เราไปถึงที่ได้ แต่ถ้าไปถึงที่ได้แล้วสิ่งที่ดำเนินมาเราจะไปได้ไหม? เรือแพ ถึงที่แล้วเราจะปล่อยเรือแพไว้ที่แม่น้ำ เราจะขึ้นจากแม่น้ำ นี่ก็เหมือนกัน เราทำของเราไป

นี่สิ่งที่ว่า “สติสัมปชัญญะจะครองจิต ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ไหม?”

ถ้าถึงที่สุดแล้วนะสติก็คือสติ ทุกอย่างเขาว่าสติเป็นสมมุติ เขาว่าตายห้าแสนนะ เขาบอกว่าสติเป็นสมมุติ ทุกอย่างเป็นสมมุติ โอ้โฮ มันเป็นปรมาตมมันมีง มันเป็นสมมุติหรือ? (หัวเราะ) เวลาถึงที่สุดแล้วพวกนี้เป็นเครื่องดำเนินทั้งหมด พอถึงที่สุดแล้ว ฉะนั้น ถ้าเราเข้าใจว่าสิ่งที่มันเป็นเครื่องดำเนินนี้เป็นตัวจริง เห็นไหม เราจะไม่ทำงานให้มันเจริญขึ้นไปอีก เราถือว่ามีเป้าหมาย

ฉะนั้น สิ่งใดก็แล้วแต่ เราไม่ยึดเอาสิ่งใดเป็นเป้าหมาย ทุกอย่างเป็นเครื่องดำเนินทั้งหมด แล้วให้มันตอบมาตามความเป็นจริง นี่สันทิฏฐิโก บังคับตั้ง ให้สิ่งนั้นตอบสนองมาเลย ให้มันเป็นจริงขึ้นมาต่อหน้าเราเลย อย่าขยับยั้ง อย่าขยับมือ อย่าทำอะไร เพราะยังไว้ไม่ได้ ต้องไปทั้งหมด ไปทั้งหมดเพราะอะไร? เพราะ ๕๕.๕๕ เออ ไอ้จุดหนึ่งนั่นล่ะ เดียวมันคลายตัวออกมาจะล้มหมดเลย ฉะนั้น ไล่ไปเต็มที่เลย สติสัมปชัญญะทุกอย่างเต็มที่ไปเลย ไม่ขยับยั้งอะไรไว้เลย ปล่อยเต็มที่เลย

เวลาขั้นของปัญญา เห็นไหม หลวงตาบอกขั้นของปัญญาไม่ต้องขยับยั้ง ขั้นของปัญญาไม่มีขอบเขต ขั้นของสมาธิ จำนวนที่น้ำล้นฝั่งมันได้แค่นั้น ขั้นของสมาธิคือว่ามันล้นภาชนะ สมาธิคือสมาธิ คือไม่ได้มากกว่านั้นว่าอย่างนั้นเลย สมาธิคือสมาธิ แต่ถ้าขั้นของปัญญาแล้วมันจะไปได้กว้าง กว้างเพราะอะไร? เพราะเวลาผู้ที่สำเร็จมรรคผลแล้วนี้ อานาจาสนาบารมีคนไม่เหมือนกัน แต่ความสะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน อานาจาสนาบารมีไม่เหมือนกัน เพราะว่าจิตนี้มันได้สร้างอานาจาสนามาแตกต่างกัน

คำว่าสร้างวาสนามาต่างกัน วาสนาใหญ่ วาสนาเล็ก วาสนาใหญ่ก็ต้องชำระล้างใหญ่ วาสนาเล็กก็ต้องชำระล้างเล็กใจ ถ้าวาสนาชำระล้างเล็ก พอมันสะอาดบริสุทธิ์แล้วณะก็สะอาดบริสุทธิ์เฉยๆ แต่ว่าสิ่งที่เปื้อนบารมีมันไม่เท่าไร แต่ถ้าอานาจาสนาใหญ่ต้องล้างใหญ่ ต้องทำใหญ่เลย แต่พอสำเร็จแล้วนะ โอ้โฮ มันมีอภิญญา มันรู้วาระจิต มันรู้ไปหมดเลย

ฉะนั้น ตรงนี้ ตรงที่แบบว่าวาสนาเล็ก วาสนาใหญ่นี้อีกอย่างนี้ บารมีใหญ่ บารมีเล็ก เห็นไหม ถ้าบารมีกว้างขวาง ทำเสร็จแล้วจิตนี้จะมีคุณภาพสูงมากในเรื่องอนาคตังสญาณ ในเรื่องรู้วาระจิต ในเรื่องสร้างประโยชน์ แต่ถ้าบารมีเล็กนี้สร้างประโยชน์ได้น้อย แต่! แต่สะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน รู้ร้อยตั้ง รู้ความจริงเหมือนกัน แต่อานาจาสนานี้ใหญ่หรือเล็กมันสร้างประโยชน์แตกต่างกัน

นี่พูดถึงประโยชน์นะ นี่บารมีใหญ่ก็ต้องสร้างมามาก ต้องเหนื่อยมาก เวลาภาวนาแล้วงานก็มาก กิเลสมันสะสมไว้เยอะ ก็รู้มาเยอะ ก็ต้องต่อสู้เยอะหน่อย ฉะนั้น กรณีอย่างนี้ถึงบอกให้ทุ่ม ๑๐๐ ไปไง เทียบกันไม่ได้นะ ทำไมคนๆ นี้เขาทำขนาดนี้แล้วเขาสำเร็จ เราทำมากกว่าเขา ๒ เท่าแล้วนะ ๓ เท่าแล้วนะ อู้อี้ ทำมากกว่าเขาตั้งเยอะแล้วนะ ๑๐๐ เท่า ๑,๐๐๐ เท่า ของใครของมันไป

ฉะนั้น เวลาใช้ขั้นของปัญญาเราถึงบอกว่าเต็มที่ไปเลย เพราะถ้าบอกว่าสติสัมปชัญญะมันจะแย่งครองกัน สติสัมปชัญญะจะครอง ๑๐๐ เปอร์เซนต์นั่นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเราทำเต็มที่

นี่พูดถึงถ้าทำแล้วจะเป็นประโยชน์ไหม? เป็นแน่นอน! จบได้

ทีนี้อันนี้นะ อันนี้ข้อต่อไป

ถาม : ๖๕๘. เรื่อง “ฝันที่เป็นธรรม”

หลวงพ่อก : เขาถามมาโดยที่เขาบอกว่าเขาไม่มีปัญหาหรืออก แต่เขาอยากถาม (หัวเราะ) ฟังนะ เขาบอกอันนี้ไม่เป็นปัญหาหรืออก เขาเขียนมาบ่อย ของเขาไม่เคยเป็นปัญหาเลย แต่อยากถาม

ถาม : นมัสการหลวงพ่อย่างยิ่ง โยมได้รับฟังคำตอบเป็นคุณค่าของพุทธโธ ให้ระลึกถึงพระแล้ว ทุกคำพูดของหลวงพ่อกเป็นกำลังใจให้โยมอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณมากค่ะ โยมได้ฟังเรื่องความฝันมาหลายครั้ง เป็นความจริงที่ว่าความฝันนั้นยากที่จะอธิบาย และจะหาหลักฐานพิสูจน์ไม่ได้ แต่ถ้าเราสามารถเก็บเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์จากความฝันนั้นได้ ความฝันนั้นมีคุณค่าต่อเจ้าของ

ความฝันของโยมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันมานาน โยมได้รู้จักพระกรรมฐาน ตั้งแต่ยังไม่สนใจปฏิบัติภาวนาก็จากความฝัน คือฝันเห็นพระ ๒ รูปอยู่หน้าถ้ำบนเขา โดยโยมฝัน โยมรู้ว่าชื่อ ๒ ชื่อ โยมเอาไปเล่าให้คนที่เคยบวชฟังเขาบอกว่า “มีจริงๆ หลวงปู่... กับครูบาอาจารย์นั้น” แต่โยมก็ไม่ได้สนใจ เพราะไม่รู้จักพระทั้ง ๒ องค์นั้น

โยมยังฝันแบบโลกๆ สนุกสนาน หาประโยชน์ไม่ได้ แต่หลังจากที่เริ่มปฏิบัติภาวนา ความฝันก็เริ่มเปลี่ยนไป เป็นความฝันที่ให้สติ ให้ข้อคิด ให้กำลังใจในการปฏิบัติมากขึ้น โยมเคยฝันถึงคนที่กำลังจะตายด้วยความทรมานทรมาย มันสะเทือนใจมาก ได้แต่ถามตัวเองว่าเขาทำอะไรไว้หนอจึงทรมานอย่างนั้น?

โยมเข้าไปจับแขนของเขา มันก็เกิดการพิจารณาขึ้นมาว่าร่างกายนี้ยังอุ่น เพราะยังมีลมหายใจ แต่เมื่อลมหายใจหมดลงก็จะแข็งและเย็นชืด ไม่ติดกับท่อนไม้ แล้วแขนข้างนั้นก็แสดงอาการนั้นให้ได้สัมผัส โยมกระซิบบอกให้เขาทำใจให้สงบ อย่าห่วงอะไรเลย ปล่อยวางทุกอย่างเสีย ขอให้ไปได้แล้ว

แม้จะเป็นแค่ความฝัน แต่ถ้าเราพิจารณาให้ถูกต้อง เรื่องในสิ่งที่ดีงาม ความฝันนั้นก็คงไม่ได้ไร้สาระจนเกินไป อย่างก่อนที่หลวงตาจะละสังขาร ๒ ปี โยมฝันว่ามีผู้ปฏิบัติธรรมนุ่งขาวห่ม

ชาวท่านหนึ่งมาบอกโยมว่า หลวงตาท่านเป็นพระอรหันต์ ผันแบบนี้แหละทำให้ใจของเราชุ่มชื่น และมีกำลังใจ

ที่เขียนมานี้ก็ดูจะไม่เป็นคำถามอีกแล้ว แต่โยมอยากฟังคำสอนและธรรมะจากหลวงพ่อก็เพราะหลวงพ่อก็คงจะพูดถึงพ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่โยมไม่มีโอกาสได้กราบในชีวิตนี้ แต่ได้ระลึกถึงคุณงามความดีของท่าน และพยายามปฏิบัติตามท่านนั้น

หลวงพ่อก่อน : นี่คำถามเหมือนไม่เป็นคำถาม แต่อยากถาม อยากเกี่ยวโยงไป นี่เขาพูดถึงพระ ๒ องค์ นั้นเขาพูดถึงหลวงปู่ขาว เขาฝันเห็น ที่นี้ความฝันคนเรานี้ เห็นใหม่ ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนี้พูดแล้ว (หัวเราะ)

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “จิตหนึ่งเกิดในวิภวภู” เห็นใหม่ วิภวภูวนเราเกิดตายๆ มามหาศาลเลย เกิดตายนะ จิตหนึ่งถ้าเราเอาซากศพที่เราเคยเกิดเคยตาย โลกนี้ยังน้อยไป ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาฝัน เขาบอกเขาฝันถึงครูบาอาจารย์ ผันต่างๆ ทั้งๆ ที่ไม่เคยเห็นเลยนะ แต่จิตใจทำไมมันยังซาบซึ้ง จิตใจทำไมมันเกี่ยวพัน จิตใจทำไมมันรู้สึกว่ามันใกล้ชิดล่ะ?

นี่เราเคยเกิดเคยตาย ไม่รู้ชาติใดชาติหนึ่งที่เคยเกิดเคยตายร่วมกันมา แต่เวลาเกิดในปัจจุบันนี้ เวลาเกิดตายแล้วนะ คนที่มีสติสัมปชัญญะนะ ถ้าเขาระลึกอดีตชาติได้เขารู้ของเขานะ แต่เขาไม่แสดงตัวหรอก เพราะอะไรรู้ใหม่? เพราะเรารู้ของเรา แต่เขาไม่รู้กับเราหรอก คนที่เขาไม่รู้กับเรา เราไปพูดเนีย

อ้าว แล้วถ้ามันเป็นธรรมนะ อย่างเช่นหลวงปู่ชอบ หลวงปู่ชอบท่านนิมิตว่าคู่บารมี ที่ว่ามา เกิดเป็นไก่ มาเกิดเป็นไก่อ้นะ แล้วหลวงปู่ชอบท่านก็ไม่เชื่อ พอบอกท่านไม่เชื่อใช่ไหม? ไม่เชื่อพຽງนี้เข้าลองดูนะออกบิณฑบาตจะมาแสดงตัว พอท่านออกไปบิณฑบาตนะมีแม่ไก่มันเดินมานะ แล้วมันมาจิกจิวร ฉับ! ฉับ! ฉับ! เล่นนะ นี่เชื่อไม่เชื่อล่ะ? ฉะนั้น นี่หลวงปู่ชอบท่านพูดอย่างนั้น

นี่พูดถึงเราไป สมมุติถ้าเรานี้ บอกว่าอดีตชาติคู่บารมีของเราเกิดเป็นสัตว์เราจะพูดกับใครล่ะ? แล้วมันมีประโยชน์อะไรล่ะ? โอ๊ย ถ้าบอกว่าเป็นเศรษฐินีอย่างนี้ บอกว่าโอ๊ย เป็นคู่บารมี โอ๊ย อยากจะอวดเลย นี่ๆ คู่บารมี เห็นใหม่ แต่ถ้าบอกว่าคุณบารมีเป็นไก่ เป็นแม่ไก่ มันไม่พูดให้ใครฟังเลย เสียบ เพราะแม่ไก่เราไม่ได้ประโยชน์อะไรกับมันไป อย่างดีมันก็ไข่ให้กิน แต่ถ้าเป็นเศรษฐินีนะ ถ้าเป็นคู่บารมีกับเรา มันคนละเรื่อง (หัวเราะ)

ฉะนั้น ถ้าบอกว่าระลึกอดีตชาติได้นี้ มันจะอดีตชาติอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นความจริง พระที่มีคุณธรรมนะ มีนะเราไม่อยากจะออกมาเพราะอยู่ในวงกรรมฐาน หลวงตาบอกว่า “ครอบครวักรรมฐาน” ครูบาอาจารย์ของเรานี้ท่านสงสัยสิ่งใดในเรื่องอกิญญา ในเรื่องของโลกที่เขาทำกันนะ ท่านตรวจสอบหมดแหละ แล้วท่านไปทำของท่านอยู่คนเดียวไม่มีใครเห็นหรือก เว้นไว้แต่! เว้นไว้แต่บางครั้งคนเขาไปแอบดู แอบเห็นเข้า อันนั้นมันช่วยเหลืออะไรไม่ได้ แต่ความจริงเขาไม่เอามาพูดกันหรือก

นี่พูดถึงคนที่เป็ความจริงนะ เพราะความจริงเราจะยึดได้อย่างไรในเมื่อเราก็ตายไปแล้ว แล้วเรามาเกิดเป็นพระจี๋ครอกอย่างนี้ แล้วเราจะไปเป็นอดีตชาติกับใคร? แต่ถ้าจิตมันสัมผัสไป เราก็รับรู้ไว้ในใจ แล้วมันก็สังเวชใจ สังเวชว่านี่ชาติที่แล้วเกิดเป็นอย่างนั้น ชาติที่แล้วเกิดเป็นอย่างนี้ ตอนนี้อยากเกิดเป็นพระจี๋ครอกทุกซ์ๆ ยากๆ อยู่นะ มันก็ยิ่งสะเทือนใจ มันเป็นธรรม เห็นไหม คือถ้ารู้สิ่งใด รู้ขึ้นมาเพื่อสอนตัวเองไง เรารู้แล้วก็เก็บไว้

หลวงปู่มั่นรู้เยอะมาก แล้วท่านไม่พูดให้ใครฟัง เพราะพูดแล้วนะ อย่างเช่นหลวงปู่มั่นท่านได้ประสบการณ์อันเดียว อันเดียวตอนที่อยู่ถ้ำสาริกา หลวงตานั่นนะท่านมีครอบครวัมาก่อน แล้วเวลากลางคืนท่านคิดถึงครอบครวั เห็นไหม คิดแล้วคิดเล่า คิดจนสว่างเลย หลวงปู่มั่นท่านอยากจะเตือนใจ เข้าขึ้นมาไปปัญหาตนะ “อ้อ.. หลวงตา แต่งงานกับอดีตสีกานี้แต่งกี่รอบ แต่งทั้งคืนเป็นอย่างไร?” สันจนหนีไปเลยนะ

คนๆ หนึ่งอยากบอก อยากเตือน อยากช่วยเหลือ อยากช่วยยับยั้งความคิดเพื่อประโยชน์ คนที่บอกบอกเพื่อประโยชน์ เพื่อให้เขาได้มีสติ ให้เขาได้ยั้งคิด เพราะความคิดอย่างนั้นมันผลนตัวเอง คนๆ หนึ่งเขามาบอกมาเตือน ด้วยความละอาย ด้วยความละอายคิดแบบโลก เข้าขึ้นมาเก็บของหนีไปเลย ไม่กล้าอยู่อีกเลย เห็นไหม

คนๆ หนึ่ง หลวงปู่มั่นท่านเพื่อประโยชน์ ท่านเตือนเพื่อประโยชน์ เพื่อให้เขาได้สติ ให้เขายับยั้งความคิดของเขา แต่ผู้ที่รับความรู้ความเตือนอันนั้น เหมือนคนไข้ เวลาหมอให้ยาแล้วกลับเป็นผล เป็นโทษ ท่านเลยสังเวชใจ ตั้งแต่นั้นมาท่านจะไม่ค่อยพูดเรื่องนี้ จะพูดก็ดูแล้วดูอีก แล้วดูอย่างเช่นหลวงตาท่านบอก หลวงตาท่านพูดอย่างนี้นะ บอกว่าท่านนี้ถ้าอยากรู้อะไรท่านเป็นคนหัวคือ คือต้องเอาให้ได้

ถ้าสงสัยกับหลวงปู่มนัะ วันนี้ถามอย่างหนึ่ง ถ้ายังไม่ตอบอาทิตย์หน้าถามใหม่ อาทิตย์ต่อไปก็ถาม อาทิตย์ต่อไปก็ทำเข้าไป ก็ชอกแซกเข้าไปถาม หลวงตาท่านก็นักลวงความลับ ท่านก็ไปลวงเอาจากหลวงปู่มนัะ เรื่องอะไรสงสัยนะเอาแล้ว ไม่มีใครตอบได้เท่าหลวงปู่มนัะ วันนี้ไปนวดเส้นก็ต้องถาม ถ้าไม่ตอบคราวหน้านวดเส้นก็ถาม ถามชอกถามแซกนะเดี๋ยวก็ได้ ฉะนั้น สิ่งนี้มันมีเยอะ แต่เพียงแต่ว่าเขาไม่พูดกันไง

ทีนี้พูดถึงความฝันนะ ความฝันนี่มันเป็นเรื่องส่วนตัว มันต้องมีอะไรเกี่ยวพันกันมา พอความเกี่ยวพันกันมา ฝันแล้วมันก็เดือนสติเรานั้นล่ะ อะไรก็เดือนสติได้ เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้อุดมคติ อนาคต มันมีมากไปหมดเลย แต่ปัจจุบันชีวิตเรา นี่ปัจจุบันชีวิตเราต้องแก้ที่นี้ ฉะนั้น คนที่บารมีใหญ่ เห็นไหม ความฝันต่างๆ แต่คนบารมีปานกลางก็เล็กน้อย แต่บางคนนะมันตรงข้ามเลย บางคนตรงข้ามว่าไม่มีฝันเลย ไม่มีฝัน ไม่ฝันเลย มันอยู่ที่เวรกรรมของคน ฉะนั้น ถ้าความฝันเป็นประโยชน์ก็เป็นประโยชน์

ฉะนั้น บางคนนะความฝันเขาไม่มี แล้วอีกอย่างหนึ่งตอนนี้วิทยาศาสตร์ ทุกอย่างต้องเป็นวิทยาศาสตร์ ฉะนั้น วิทยาศาสตร์เขาพยายามพิสูจน์ เห็นไหม พิสูจน์ว่าความฝันเกิดจากเส้นประสาท เกิดจากกระบวนการของสมอง สมองมันทำงานผิดปกติ เวลาหลับไปแล้วสมองมันก็ไม่ได้หลับ นี่ไอ้เราก็ไม่กล้าพูดว่าฝันแล้วนะ (หัวเราะ)

ฝันแล้วจะไปพูดกับคนอื่นว่ากูไม่ได้ฝันนะ เพราะเดี๋ยวสมองผิดปกติก็ไม่กล้าพูดอีก พอวิทยาศาสตร์มันเจริญขึ้นมาละ ไอ้ความจริง ไอ้สิ่งที่เป็นธรรมนี่ไม่กล้าแอะเลยนะ ขายจู้หน้าเขาอีกนะ แต่เวลาไอ้จู้มันไปโม้เรื่องร้อยแปดพันเก้า ก็ไม่กันไปจนศาสนาอยู่ไหนก็ไม่รู้ นี่พูดถึงเอาความพอดีไม่ได้ไง ถ้าเอาความพอดีไม่ได้ เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา เราดูแลของเรา

ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ที่มีสตินะ ใครมาถามปัญหาเรื่องฝัน เรื่องนิมิต เรื่องต่างๆ นี่รับรู้ไว้ แล้วเป็นประโยชน์ไหม? ถ้าเป็นประโยชน์ก็พูดเพื่อแค่นั้นไง พูดเพื่อให้คนที่ถามนี่ ๑. หลดความลังเลสงสัย ๒. อย่าให้ตื่นกลัว ความฝันเวลาตื่นกลัวแล้วนี่ไม่กล้าทำอีกไง พอไปเจอสิ่งใดแล้วนี่มันแหง แล้วคนๆ นั้นจะไม่ได้ประโยชน์

ฉะนั้น ถ้าคนๆ นั้นมันตื่นกลัว เราต้องพยายามบอกว่าอย่าตื่นกลัว สิ่งนั้นเป็นสมบัติของเรา แล้วเราแก้ไขให้สิ่งนั้นเป็นปกติ แต่ถ้าเขาเป็นประโยชน์ของเขา เอาตรงนั้นนะยุเลย อย่างเช่นหลวง

ตาท่านฝันแล้วไปพูดให้หลวงปู่มันฟัง หลวงปู่มันบอก “เออ! มันเป็นคติ เห็นไหม ท่านจะต้อง
อย่างนี้แหละ ท่านต้องลำบากก่อน”

นี่หลวงปู่มันท่านเอาความฝันของหลวงตาแล้วยุเลยนะ หลวงตาบอกว่าเหมือนหมาตัวหนึ่ง
เจ้าของยุนี้มันก็ใหญ่เลย มันก็ใหญ่เลยนะ นี่ถ้าครูบาอาจารย์เป็นประโยชน์ ท่านเอามาเป็น
ประโยชน์ เห็นไหม ยุหมาให้มันก็ ก็แล้วมันจะได้ต่อสู้ ได้เข้มแข็ง

ฉะนั้น ของแบบนี้ “วิปัสสนาธุระ คณฺถธุระ”

คณฺถธุระคือการปกครองทางวิทยาศาสตร์ การปกครองโดยธรรมและวินัย วิปัสสนาธุระ
วิปัสสนาญาณ นี้ปัญญาญาณ ภาวนามขปัญญา ปัญญาการฆ่ากิเลส จิตใจของคนแต่ละคนผ่าน
วิญญูะมามหาศาล บางคนบารมีใหญ่โตมาก อย่างเช่นหลวงปู่มัน หลวงปู่เสาร์เป็นอาจารย์หลวงปู่
มันนะ แต่หลวงปู่เสาร์แก้หลวงปู่มันไม่ได้ เห็นไหม แม้แต่หลวงปู่มันเป็นลูกศิษย์หลวงปู่เสาร์
อาจารย์ว่า

“เออ อย่างนี้เราไม่เคยมีหรอก ท่านต้องแก้ตัวท่านเอง”

เวลาหลวงปู่เสาร์ท่านสอนหลวงปู่มันนะ เวลาไปถามปัญหา หลวงปู่เสาร์บอกว่า

“อืม ท่านบารมีใหญ่ ท่านต้องแก้ตัวท่านเอง เราแก้ท่านไม่ได้หรอก”

หลวงปู่มันท่านก็ต้องไปหาของท่านเอง แก้ของท่านเอง แก้ของท่านเสร็จแล้วท่านถึงมาแก้
หลวงปู่เสาร์ นี่เรื่องอำนาจบารมีของคนมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แล้วคนที่มีอำนาจบารมีมันก็
จะรู้จะเห็นของมันไป แล้วครูบาอาจารย์ต้องทัน ที่นี้ครูบาอาจารย์ทัน ต้องแก้ไขตรงนี้ไง

ฉะนั้น ของอย่างนี้มันมีประจำ อย่างเช่นว่าจิตสงบแล้วเป็นนิมิตๆ มันผิดๆ ถ้ามันผิด เวลา
กินอาหารเข้าไป เห็นไหม คนแพ้อาหารนะ อาหารชนิดเดียวกัน คนหนึ่งกินแล้วอ้อรอย คนหนึ่งกิน
แล้วอึดอัดสมบูรณ์ อีกคนหนึ่งกินอาหารชนิดเดียวกันแล้วแพ้ อ้าว บอกมาสิมันแพ้เพราะอะไร?
ก็อีกแล้ว มันแพ้เพราะเลือดมันไม่ดี มันก็ว่ากันไป

นี่ก็เหมือนกัน จิตเหมือนกัน กำหนดพุทโธเหมือนกัน กำหนดภาวนาเหมือนกัน ทำไมจิต
หนึ่งลง จิตหนึ่งไม่ลง ทำไมจิตหนึ่งต้องการอย่างไร? นี่ครูบาอาจารย์ถ้าวิปัสสนาธุระมันเป็นอย่างนี้
ถ้าคณฺถธุระจะต้องเป็นอย่างนี้ ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ไง คณฺถธุระต้องตัดสินใจเลย เป็นกฎหมายเลย

แต่วิปัสสนาธุระเขาจะดูเข้าไปในใจ แล้วใจนี้มันเป็นจริงไหม? มันมีนิมิตจริงหรือเปล่า? มันเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า?

ถ้ามันไม่มี ไม่มีแต่เขามีโอกาส เขาทำของเขาไปมันก็ต้องส่งกันไป วิปัสสนาธุระถึงต้องคิด ครูบาอาจารย์เิง ครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ เป็นคนบอก นี่สำคัญมากเลย คันถธุระมันก็เหมือนระบบเหมือนโรงพยาบาล เหมือนเทคโนโลยี วิปัสสนาธุระก็คือหมอ หมอเป็นผู้ใช้เทคโนโลยีนั้น เทคโนโลยีมันจะมารักษาคนได้ไหม?

นี่คันถธุระ วิปัสสนาธุระมันก็เป็นอย่างนั้นไป แต่เดี๋ยวนี้มันหมดไปแล้ว ก็ไม่ต้องพูดถึงมันเฮ้อ! มันเรื่องของโลกเนาะ

ถาม : ลูกขอมถามว่าเวลาภาวนาจิตสงบ พอใกล้จะละเอียดรวมลง สักพักจิตมันจะเฮือกขึ้นมา จะเป็นอย่างนี้บ่อยมากคะ อย่างนี้หนูควรแก้อย่างไร?

หลวงพ่ : ถ้าจิตมันละเอียดลงได้ ถ้ามันเฮือกเราก็ตั้งสติให้ดี เฮือกครั้งแรกนี้ละ ความจริงเฮือกครั้งแรกหรือเฮือกใหม่ๆ มันไม่เป็นโทษหรอก นี่เพียงแต่พอมันเฮือกขึ้นมาแล้วนี่ ความสนใจของเรา เพราะความสนใจเราไม่ยอมให้มีเฮือก อยากให้มันสงบเรียบๆ ไป ทีนี้พอมันเฮือกขึ้นมาปั๊บมันก็เกิดการกระเทือน พอเกิดกระเทือนอันนี้มันไม่ต้องการ เห็นไหม

ความไม่ต้องการ วิวัดค้นหา ไม่ต้องการให้เกิด ทีนี้พอไม่ต้องการให้เกิดมันก็เหมือนค้นหา ค้นหาคืออยากได้ วิวัดค้นหาคือปฏิเสธ พอเราปฏิเสธว่าไม่อยากจะสิ่งนี้ การปฏิเสธนั้นไม่อยากจะ แต่มันมี มันก็เลยกลายเป็นคิดโดยไม่รู้ตัว พอคิดไม่รู้ตัว แล้วพอภาวนาไปมันก็จะเกิดอย่างนี้ เพราะมันเป็นวิวัดค้นหา เอาอีกแล้ว มาอีกแล้ว เอาอีกแล้วๆ มันเป็นอย่างนี้เิง ถ้าเป็นอย่างนี้ปั๊บเราต้องค่อยๆ แก้

ถ้าเรากำหนดพุทโธนะ จิตมันสงบเราก็สงบไป แล้วพยายามอย่าไปนึกถึงมัน ถ้ามันจะเฮือกจะอะไรนี้ เออ เฮือกเบาๆ หน่อย เฮือกแล้วก็แล้วกันไป ค่อยๆ เจือจานไปอย่างนี้ เพราะมันเป็นวิวัดค้นหา มันเป็นความคิด มันเป็นความคิดจากภายใน พอเป็นความคิดจากภายในเราก็แก้อย่างนี้

ไอนี้เฮือกนะ บางคนนั่งๆ ไปกลืนน้ำลาย อี๊ก เท่านั้น! เดียวก็กลืนอีก อี๊ก ยิ่งลึกเข้าไปใหญ่ แค่กลืนน้ำลาย แค่น้ำลายแตกจากลิ้น นี่มันเป็นอย่างนั้นแหละ แต่ธรรมดามันก็มีอยู่แล้ว น้ำลายก็มีอยู่แล้ว ลิ้นก็มีอยู่แล้ว ปกติก็มีอยู่แล้ว แต่เพราะความฝังใจ วิวัดค้นหามันปฏิเสธไม่ยอมให้มีเิง

เวลาปฏิบัติทุกคนอยากให้เรียบง่าย ทุกคนอยากให้ดีหมดเลย แล้วพออะไรมันสะอึดใจ นี่กิเลสมันร้ายอย่างนี้ พอสะอึดใจเท่านั้นแหละ หมับ! เสร็จเลย แผ่นเสียงตกร่อง แล้วคราวนี้ก็จะเคลื่อนออกมา

แผ่นเสียงนี่นะเวลามันตกร่อง ร่องมันใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เขาจะแก้ให้มันดีขึ้นมา โอ๊ย ค่อยๆ แต่ง ค่อยๆ แต่ง จิตนี้ถ้าพอมันจับหมับ มันก็ค่อยๆ แต่ง ค่อยๆ แต่ง จนกว่ามันจะออกหมด ค่อยๆ แต่งไป แต่ถ้าเราไม่เข้าใจ เห็นไหม ไม่ต้องการๆ เวลาแผ่นเสียงมันตกร่องนะ เราจะเอาค้อนทุบเลย มันแก้ได้ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน ไม่ต้องการ ไม่อยากได้ ก็เหมือนเรายิ่งไปเจาะจง ยิ่งต้องการให้มันไม่มี แผ่นเสียงมันยิ่งร่องใหญ่ขึ้นไป ร่องใหญ่ขึ้นไป เขาค่อยๆ เคลื่อน เขาไม่ใช่เอาค้อนทุบ โอ๊ย แผ่นเสียงตกร่องเอาค้อนทุบเลย แดกหมดคนะ

นี่ก็เหมือนกัน พอมันเป็นแล้วไม่อยากจะให้เป็น ไม่อยากให้เป็นๆ นี่มันเหมือนค้อนทุบ ยิ่งไม่อยากจะให้เป็นมันก็ยังเป็นใหญ่เลย เพราะอะไร? เพราะมันเป็นนามธรรม เป็นความยึดมั่น แต่ถ้าฟังธรรมวันนี้ เห็นไหม พอเข้าใจแล้วนะ ถ้ามันจะเสือก อิม ค่อยๆ อ้าว เสือกก็แล้วไป อ้าว ยังไม่มา ไม่มากก็ไม่จำเป็น เดี่ยวๆ มันจะเสือก มันยังไม่ได้เสือก เดี่ยวจะเสือกนั่นล่ะ แล้วมันก็ล่อกันอยู่อย่างนั้นแหละ พอถ้าเสื่อะ! นี่เสียวทำทุกทีเลย โอ้โฮ กิเลสนี้ร้ายนักนะ

นี่การปฏิบัติ ถ้าใครมีอาการแบบนี้ค่อยๆ ไป แล้วพอพ้นจากอาการแบบนี้มันก็ไปติดอาการอันใหม่ เพราะว่าคำว่าติดอาการนะ จิตนี้มันเป็นยางเหนียว มันพร้อมจะติดอยู่แล้ว แต่ว่าไม่รู้จะติดในกิริยาอย่างใด ฉะนั้น พอติดกิริยาอย่างใดปั๊บเราก็เอากิริยาอย่างนั้นมาเป็นตัวตั้ง พอมันพ้นจากกิริยาอย่างนี้มันก็ไปติดกิริยาอย่างใหม่ อย่างไม่รู้ เพราะกิเลสมันเป็นแบบนี้ เราก็ค่อยๆ แก้ไขมันไป ค่อยๆ แก้ไขไป ทำไป

นี่เวลากวานาไปอุปสรรคจะเป็นอย่างนี้ เวลาไม่กวานานะ จะนอนเล่นตีแปลงอย่างไร โอ๊ย มีแต่ความสุข ไม่มีอะไรเลย พอกวานาปั๊บเป็นอย่างนี้เลย เหมือนเด็ก เด็กถ้าปล่อยให้มันเล่นตามสบายไม่เป็นไร เด็กพอบอกว่า อ้าว ทำการบ้าน โอ้โฮ มันร้องไห้แล้ว ทำการบ้านอีกแล้ว แต่ถ้ามันเล่นตามสบายไม่เป็นไรเลย

ไม่ภาวนา โ้อย ทำอย่างไรก็ได้ พอภาวนามีปัญหาแล้ว จิตเป็นอย่างนี้ เวลาเริ่มภาวนาจะมีปัญหาแล้ว ไม่ปัญหาใดก็ต้องปัญหาหนึ่ง มีแล้ว แต่ถ้าไม่ภาวนานะ สบาย อยู่ได้ เหมือนเด็กปล่อยมันตามสบายเลย พอบอกว่าเอากระเป๋ามาทำการบ้าน โ้อโฮ งอแงแล้ว นี่ไงเพราะเราจะเป็นคนดีเป็นอย่างนี้ ความดีถึงทำยาก ความดีทำยาก

ฉะนั้น ถ้าเป็นเรื่องความจริง จะบอกว่ามันเป็นความจริงอันหนึ่ง ฉะนั้น มีสิ่งใดเกิดขึ้นในจิตของเรา มันเป็นประสบการณ์ไง เหมือนลูกเสือไปเข้าค่าย พอเข้าค่ายมันมีประสบการณ์ มันแก้ไขของมันไปได้ ลูกเสือไม่เคยเข้าค่ายเลย มันก็ยังไม่รู้ว่าเราจะเจอประสบการณ์สิ่งใด เห็นไหม

มาปฏิบัติเหมือนกัน มาฝึกจิต เอาจิตมาเข้าค่าย พอจิตมันเข้าค่ายนี้มีอะไรเป็นอุปสรรค นี่มันเป็นประสบการณ์แล้วแก้ไขไป แต่ถ้ายังไม่เคยปฏิบัติเลย ยังไม่เคยเข้าค่ายเลย ก็คิดว่าตัวเองทำได้ทุกอย่าง แต่พอเข้าค่ายแล้วจะรู้เลยว่า โ้อโฮ กลางคืนนี้มันน่ากลัวผีนะ โ้อโฮ มันจะรู้เลย โ้อโฮ อย่างนี้มันน่ากลัวนะ แต่ถ้ายังจินตนาการอยู่ยังไม่รู้

จิต! ถ้าไม่ได้ฝึก ไม่ได้หัดเลย เราจะไม่รู้เลยว่าเราจะแก้ไขอย่างไร? เราจะมีอุปสรรคอย่างไร? เราจะมีอะไรก็คขวางเรา ที่นี้พอเราไปแก้ไขแล้วเราจะรู้เลย แล้วสิ่งนี้สิ่งที่เราเข้าไปประสบการณ์มันคืออะไร? ก็นี่ไงพันธุกรรมทางจิต จิตมันสร้างของมันมา ใครสร้างสิ่งใดมา สิ่งนั้นจะต้องออกมาโดยธรรมชาติของมัน เพราะ! เพราะเราจะไปล้างจิตเรา ล้างหัวใจให้เราสะอาด สิ่งใดที่มีอยู่ในใจนั้นล่ะมันจะแสดงตัวออกมา

ฉะนั้น มันก็อยู่ที่คน อยู่ที่วาสนาของคน คนทำสิ่งใดมา ถ้าคนทำดีมานะมันจะราบรื่น แต่ถ้าคนทำสิ่งใดมา เราก็ทำของเรามาพอสมควร ไปภาวนาเมื่อก่อน ภาวนาใหม่ๆ อยู่ในป่า นั่งที่ไรนะจะนกอเหย จะสัตว์อะไรเอ๋ยมันจะมาที่เราหมดเลยนะ พระองค์อื่นไม่โดน มีแต่เรานี่โดน อะไรก็แล้วแต่จะมาอยู่ที่เราหมดเลย

จนไปด้วยกัน จนพระบอก “โ้อหงบั้งนี่” แล้วเขาไปนั่งข้างบนนะ ข้างตั่งฝูงเลย นั่งขวางมันเลยนะ โ้อเขาก็ไปอยู่ข้างบนหมด เรานั่งอยู่นี่มันเป็นทางมา ที่ถ้ายาว นี่ครูบาอาจารย์ก็หลบไปข้างหมดเลย แล้วมันมาอย่างนี้เราก็นั่งนะ อู้อู นิ่งด้วยทิวเฉยๆ ไม่รู้อะไรเลย จนเข้าขึ้นมา พอเข้าขึ้นมาลุกมานะ พอลุกมาเราก็ไปบิณฑบาตมาจันกัน พระที่เป็นหัวหน้าพาไปก็บอกว่า

“โ้อโฮ เมื่อคืนนอนไม่หลับเลย”

“ทำไมล่ะ?”

“กลัวไอ้หงบมัน โคนข้างเหยียบ”

ไอ้คนที่นั่งอยู่นี้ไม่รู้เรื่อง นั่งอยู่ด้วยความเชื่อว่านี่ ไอ้คนที่เขารู้นะ เพราะทางข้างผ่านมัน จะลงมาทางนี้ แล้วเราไปนั่งขวางมันนะ ด้วยความไม่รู้เรื่อง เพราะตอนนั้นยังไม่มีประสบการณ์ แล้วพอฉันก้าวเสร็จก็ไปดู ซึ่มันเต็มไปหมดเลยนะ มีแต่รอยจี๋ข้างใหม่ ๆ แต่มันไม่มานะ มันไม่มา

นี่ด้วยความไม่รู้นะ ถ้าเราไม่มีประสบการณ์ ไม่รู้ก็คือไม่รู้ แต่ถ้ามันมีประสบการณ์มันรู้ ขึ้นมา นี่ใครทำมาก ทำน้อย เราทำของเรามานะ ฉะนั้น คนอื่นเขาไม่โดนกันเพราะเขารู้แล้วเขา หลบเขาหลีกเลี่ยง ไอ้ด้วยความไม่รู้เราก็ไปเผชิญมา เผชิญมาเรื่องสัตว์ เรื่องเสือ เสือก็เจอ เจอมาทั้งนั้น แหละ เพราะไปด้วยกัน ไปหาความจริงกัน

เวลาไปกับพระนี่ไปหาความจริงกัน ไปหาความจริงกัน คือเข้าป่าไปเอาความจริงกัน ไม่ใช่ ไปโกหกหลอกลวง ไม่ใช่ทาวนาโกหก ไม่ใช่ชูดงค์โกหก ชูดงค์ไปเอาศักยภาพการชูดงค์มา เราไปด้วยกัน ไปด้วยกันจะไปชำระล้างตัวเอง ไปเผชิญความจริงกันมา แล้วเอามาพิสูจน์กัน ไม่ใช่ชูดงค์โกหก เทียวหลอกลวงเขา เขาไปว่าออกจากป่ามาเพื่อจะมาโกหกกัน ไม่ใช่อย่างนั้น

ฉะนั้น สิ่งนี้เจอมาเยอะ ฉะนั้น พอเวลาโยมเจอเราถึงเข้าใจ เราถึงเข้าใจ แล้วค่อยๆ มันจะเชื่อกอย่างนี้ นี่เรายังบอกเลย เราทำดีทำไมมันเชื่อกล่ะ? ถ้าเชื่อกนี่ถ้าคิดถึงการแพทย์นะ เชื่อกแสดงว่าขาดน้ำ กินน้ำแล้วมันไม่ดี หรืออะไรต่างๆ นะ ถ้าการแพทย์เขาพิสูจน์กันด้วยสรีระ พิสูจน์กันด้วยเทคโนโลยีใช้ไหม? แต่ถ้าธรรมะพิสูจน์ด้วยความรู้สึก พิสูจน์ด้วยใจ พิสูจน์ด้วยกรรม พิสูจน์กันที่ความรู้สึกไง

ความรู้สึกนี่ ถ้าพูดถึงมันไม่ใช่ร่างกาย มันเป็นความรู้สึก ฉะนั้น ความรู้สึกไอ้เรื่องกรรมมัน ก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง เรื่องใจ เรื่องนิमित เรื่องต่างๆ ฉะนั้น วิทยาศาสตร์กับธรรมะ เขาว่าธรรมะไม่เป็น วิทยาศาสตร์หรือ? มันเหนือวิทยาศาสตร์ มันรู้ดีกว่านั้นอีก ฉะนั้น ค่อยๆ แก่ใจไปแล้วมันจะจบ เนาะ เอวัง